

การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง
(PDCA) สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองคาย*

DEVELOPMENT OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN SCHOOLS
USING THE DEMING CYCLE (PDCA) FOR SCHOOLS UNDER THE
NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

อารักษ์ คำสิงห์¹, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ² และ นวัตร หอมสิน³
Arrak camsing¹, Patcharin Chompuwiset² and Nawattakorn homsin³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻³Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: 65120605240@udru.ac.th

วันที่รับบทความ : 17 เมษายน 2569; วันที่แก้ไขบทความ 26 เมษายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 28 เมษายน 2569

Received 17 April 2026; Revised 26 April 2026; Accepted 28 April 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) การออกแบบแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และระยะที่ 2 การออกแบบแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 2.1) การหาแนวทางการพัฒนาการประกัน

Citation:

* อารักษ์ คำสิงห์, พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ และ นวัตร หอมสิน. (2569). การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(3), 106-120.

Arrak camsing, Patcharin Chompuwiset and Nawattakorn homsin. (2026). Development Of Internal Quality Assurance In Schools Using The Deming Cycle (PDCA) For Schools Under The Nong Khai Primary Educational Service Area Office. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(3), 106-120.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2.2) การประเมินแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้ 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 1.2 จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 1.3 จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 1.4 ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 1.5 จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 1.6 จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 1.7 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 1.8 จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง

2. การออกแบบแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2.1 แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 8 แนวทาง ด้านละ 62 แนวทาง ซึ่งแนวทางที่มีผลการประเมินมากที่สุด คือ ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.2 ผลการประเมินแนวทางด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, วงจรเดมมิง (PDCA), การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การพัฒนาระบบคุณภาพภายใน

Abstract

This research aimed to 1) examine the components of internal quality assurance development in educational institutions and 2) design guidelines for developing internal quality assurance in educational institutions. A mixed-methods research design was employed and conducted in two phases. In Phase 1, the components of internal quality assurance development were investigated through consultation with five experts. In Phase 2, the guidelines for internal

quality assurance development were designed in two steps. First, development guidelines were explored through semi-structured interviews with nine experts, and the data were analyzed using content analysis. Second, the proposed guidelines were evaluated by nine experts in terms of propriety, feasibility, and utility. The data were analyzed using mean and standard deviation.

The results revealed that:

1. The components of internal quality assurance development in educational institutions consisted of eight components: 1.1 establishing educational standards of the institution, 1.2 formulating educational development plans aligned with institutional standards, 1.3 organizing administrative and information systems, 1.4 implementing educational development plans, 1.5 monitoring educational quality, 1.6 conducting internal quality assessment based on institutional standards, 1.7 preparing annual reports of internal quality assessment, and 1.8 promoting continuous quality improvement.

2. The design of guidelines for developing internal quality assurance in educational institutions consisted of eight aspects with a total of 62 guidelines. Among these, the aspect of establishing institutional educational standards received the highest evaluation scores. Furthermore, the overall evaluation of the proposed guidelines in terms of propriety, feasibility, and utility was at the highest level.

Keywords: Internal Quality Assurance in Educational Institutions, Deming Cycle (PDCA), Educational Quality Development, Internal Quality System Development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่การตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552–2561) ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพคนไทย ครู สถานศึกษา และระบบบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 43)

แม้ว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะถูกกำหนดให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 แต่จากการดำเนินงานในทางปฏิบัติพบว่า สถานศึกษาหลายแห่งยังประสบปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงกระบวนการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษากับการบริหารจัดการของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) จากการศึกษาของ สุวิมล ว่องวาณิช (2562) พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังประสบปัญหาในด้านการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงาน ซึ่งส่งผลให้กระบวนการประกันคุณภาพภายในยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นระบบคุณภาพที่เข้มแข็งได้อย่างแท้จริง และผลการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2564) ยังสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาหลายแห่งยังมีข้อจำกัดในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในในด้านการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบท การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพยังไม่สามารถพัฒนาสู่การเป็นระบบประกันคุณภาพเชิงคุณภาพได้อย่างเต็มศักยภาพ ในขณะเดียวกัน แนวคิดการบริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิง (PDCA) ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพองค์กรอย่างต่อเนื่อง โดย Deming (1986) ได้เสนอว่า การพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืนต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งหากสถานศึกษานำวงจรดังกล่าวมาใช้ในการบริหารจัดการประกันคุณภาพภายใน จะช่วยให้การดำเนินงานมีความชัดเจน เป็นระบบ และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามจาก

รายงานผลการติดตามการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าสถานศึกษาหลายแห่งยังมีข้อจำกัดในการนำวงจรเดมมิง (PDCA) ไปใช้ในการดำเนินงานอย่างครบวงจร โดยเฉพาะในขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) ซึ่งยังขาดการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน พบว่ายังมีข้อจำกัดในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในหลายประการ โดยเฉพาะในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษา และการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในยังไม่สามารถขับเคลื่อนสู่การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) เพื่อกำหนดองค์ประกอบและแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนดำเนินงาน ติดตาม และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียน และประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นแนวทางให้สถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย
2. เพื่อออกแบบแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

มลิวัลย์ พาศรี (2557: 62) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหาร การจัดการเรียนการสอนที่มีแผนงาน กิจกรรมการ ประเมินผล การ ติดตามตรวจสอบ คุณภาพที่เป็นระบบสะท้อนถึงควมมีคุณภาพโดยโรงเรียนร่วมกันปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และวีระยุทธ ชาตะกาญจน (2552: 73-74) ให้ความหมายว่าระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่เป็นไป ตาม มาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจาก ตัวชี้วัดผล การปฏิบัติงานว่ามีความสอดคล้องกับที่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ต้องก่อให้เกิดความพึง พอใจแก่ผู้มารับบริการ อันได้แก่ นักเรียน และผู้ปกครอง อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองความ ต้องการของสังคมที่ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องวงจรคุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA)

Deming (1986) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องดำเนินการตาม วงจร PDCA ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุง พัฒนาอย่างเป็นระบบ ดังนี้ Plan คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา จากนั้นวางแผนเพื่อการ เปลี่ยนแปลงหรือทดสอบเพื่อการ ปรับปรุงให้ดีขึ้น Do คือ การปฏิบัติตามแผนหรือทดลอง ปฏิบัติเป็นการนำร่องในส่วนย่อย Check คือ ตรวจสอบเพื่อทราบว่าการบรรลุผลตามแผนหรือหาก มีสิ่งใดที่ทำผิดพลาดหรือได้เรียนรู้อะไร มาแล้วบ้าง Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หาก บรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้ จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่ สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการ ตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริง จะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้อง ดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจร เดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา

ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา และวิเคราะห์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบของการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบยืนยันองค์ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การออกแบบแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจร เดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 2.1 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมาจากการที่ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งมาจากสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศทางด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (OBEC AWARDS) โดยพิจารณาจากรางวัลที่สถานศึกษาที่ได้รับและเป็นที่ยอมรับ จำนวน 9 โรงเรียน แบ่งเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ขนาดใหญ่พิเศษ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 2.2 เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความเป็นเลิศทางด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (OBEC AWARDS) โดยพิจารณาจากรางวัลที่สถานศึกษาที่ได้รับและเป็นที่ยอมรับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2.1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และระยะที่ 2.2 เป็นแบบประเมินแนวทางเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใน 2 ด้าน ประกอบด้วย ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในการสัมภาษณ์ครบทุกประเด็น และเก็บข้อมูลในการประเมินแนวทางแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะเวลาที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และในระยะที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ตลอดจน แนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา โดยการสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ แล้วนำมาสร้างเป็นองค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ได้ 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปี ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยการประเมินของการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจร เดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา โดยรวม

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.77	0.42	มากที่สุด
2. ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา	4.73	0.44	มากที่สุด
3. ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	4.78	0.41	มากที่สุด
4. ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.75	0.43	มากที่สุด
5. ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.76	0.43	มากที่สุด
6. ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.71	0.44	มากที่สุด
7. ด้านการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน	4.74	0.43	มากที่สุด
8. ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.79	0.42	มากที่สุด
โดยรวม	4.56	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และแต่ละองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การออกแบบแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจร เดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 ผลการวิเคราะห์การหาแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ผลการยืนยันและแปลผลแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่า แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษา ประกอบด้วย 8 แนวทาง แนวทางการพัฒนาแต่ละด้านรวม 62 แนวทางย่อย ซึ่งแนวทางที่มีผลการประเมินมากที่สุด คือ ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันผลให้ใช้ได้ทุกแนวทางคิดเป็นร้อยละ 100.00

2.2 ผลการวิเคราะห์การประเมินแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา จากการสังเคราะห์ประเด็นเนื้อหาตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 9 คน พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ประเมินแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจร เดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ทั้ง 3 ด้าน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในแต่ละด้าน ของการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา

ผลการประเมินโดยรวม	ความเหมาะสม		แปลผล	ความเป็นไปได้		แปลผล	ความเป็นประโยชน์		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.78	0.34	มากที่สุด	4.57	0.47	มากที่สุด	4.78	0.31	มากที่สุด
2. ด้านจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา	4.79	0.30	มากที่สุด	4.64	0.41	มากที่สุด	4.71	0.43	มากที่สุด
3. ด้านจัดระบบบริหารและสารสนเทศ	4.70	0.39	มากที่สุด	4.65	0.43	มากที่สุด	4.72	0.45	มากที่สุด
4. ด้านดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.73	0.37	มากที่สุด	4.66	0.42	มากที่สุด	4.73	0.40	มากที่สุด
5. ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.72	0.38	มากที่สุด	4.62	0.40	มากที่สุด	4.79	0.41	มากที่สุด
6. ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.71	0.29	มากที่สุด	4.63	0.48	มากที่สุด	4.75	0.39	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในแต่ละด้าน ของการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา (ต่อ)

ผลการประเมินโดยรวม	ความเหมาะสม		แปลผล	ความเป็นไปได้		แปลผล	ความเป็นประโยชน์		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
7. ด้านการจัดทำรายงานประจำปี ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน	4.75	0.40	มากที่สุด	4.68	0.46	มากที่สุด	4.74	0.37	มากที่สุด
8. ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.74	0.41	มากที่สุด	4.67	0.44	มากที่สุด	4.70	0.36	มากที่สุด
โดยรวม	4.74	0.36	มากที่สุด	4.64	0.43	มากที่สุด	4.73	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ในแต่ละด้านของการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. องค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ประกอบด้วย ได้ 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) จัดทำรายงานประจำปี ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน 8) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ที่พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีการกำหนดมาตรฐาน การวางแผนพัฒนา การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lim (2009) ที่พบว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินงานตามวงจรคุณภาพอย่างเป็นระบบสามารถยกระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. การออกแบบแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ประกอบด้วย 2.1 แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษาได้ 8 แนวทาง ด้านละ 62 แนวทาง ซึ่งแนวทางที่มีผลการประเมินมากที่สุด คือ ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.2 การประเมินแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการออกแบบแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนานวัตกรรมเชิงบริหารที่ต้องอาศัยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้แนวทางมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเดมมิง (Deming, 1986) ที่เสนอว่า การพัฒนาคุณภาพองค์กรต้องอาศัยกระบวนการวางแผนเชิงระบบ การทดลองใช้ และการ ประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยยัง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ที่พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินงานตามวงจรคุณภาพอย่างเป็น ระบบจะช่วยยกระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ที่เสนอว่าการจัดทำรายงานประเมินตนเอง (SAR) เป็นกลไกสำคัญในการสะท้อนผลการดำเนินงานของสถานศึกษาและใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับ การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการสังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) ผู้วิจัยได้พัฒนาเป็นโมเดลองค์ความรู้ใหม่เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบทั้ง 8 ด้าน และแนวทางปฏิบัติ 62 แนวทาง ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ความรู้การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
โดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา เป็นการออกแบบแนวทาง กระบวนการพัฒนานวัตกรรมเชิงบริหารที่ต้องอาศัยการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อให้แนวทางมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา ทั้งเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย ควรส่งเสริมการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาให้เป็นระบบและต่อเนื่อง โดยกำหนดแผนการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน ครอบคลุมตัวชี้วัดตามมาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้ควรดำเนินการติดตามตรวจสอบเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งนำผลการตรวจสอบไปใช้ในการปรับปรุงและ

พัฒนาการดำเนินงานในรอบต่อไปตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เช่น การจัดเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลโครงการพัฒนา และข้อมูลผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์และตัดสินใจเชิงบริหารรวมทั้งควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงาน (Feedback) อย่างเป็นระบบ โดยนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และวางแผนปรับปรุงในรอบปีการศึกษาถัดไป เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** จากประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัยที่สำคัญ ควรศึกษาปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในสังกัด ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก หน้า 3-7.*
- มลิวลย์ พาศรี. (2557). *การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16-21* (19 ธันวาคม 2545).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49* (1 พฤษภาคม 2562).
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2552). *การบริหารคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2563). แนวทางการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2564). แนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกภายใต้สถานการณ์ปกติและสถานการณ์พิเศษ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2564). รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบสี่. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study.

Lim, D. (2009). Testing the effectiveness of a quality assurance system: The example of Hong Kong. *Journal of Vocational Education & Training*, 61(2), 183–202.